

Het Parool

Hermitage exposeert 17de-eeuwse kunst uit de collectie van deze Amerikaanse miljardair

De Amerikaanse miljardair Thomas Kaplan kocht de afgelopen twintig jaar de ene Rembrandt na de andere, plus werk van leerlingen en tijdgenoten. Een deel van zijn *The Leiden Collection* is nu te zien in de Hermitage. 'Ik ben getraumatiseerd door moderne kunst.'

Kees Keijer 6 februari 2023, 03:00

Thomas Kaplan in de Hermitage. Op de achtergrond is Hagar en de engel van Carel Fabritius te zien, ca 1645. The Leiden Collection is een van de grootste en belangrijkste verzamelingen van 17de-eeuwse Nederlandse schilderijen in particuliere handen. BEELD MARC DRIESSEN

“Als ik te lang voor dit schilderij sta, ga ik huilen. De manier waarop de schilder emotie in dat schilderij overbrengt is gewoon subliem.” Thomas Kaplan (60) staat voor een groot doek uit zijn omvangrijke collectie zeventiende-eeuwse schilderijen. Een schilderij van Carel Fabritius, misschien wel de beste leerling die Rembrandt gehad heeft.

Op het schilderij wordt het verhaal van Hagar en de engel verbeeld. Een Bijbels verhaal over Hagar, die haar zoon dreigt te verliezen in een kurkdroge woestijn. Terwijl de moeder snikkend zit te bidden, verschijnt een verlossende engel.

Het schilderij is een van zijn twee *Holy Grails*, vertelt Kaplan. “Er zijn maar dertien schilderijen van hem bewaard gebleven. Een ervan was in bezit van de graaf van Schönborn-Buchheim in Salzburg. Honderden jaren dacht men dat dit werk van Rembrandt was. Maar toen het schilderij werd schoongemaakt verdween de handtekening van Rembrandt en verscheen die van Fabritius.” De andere *Holy Grail* is overigens *Borstportret van een oude man met baard*, **de kleinste Rembrandt van de wereld**, iets groter dan een creditcard. Kaplan betaalde waarschijnlijk de hoogste prijs per vierkante centimeter voor een schilderij ooit.

Kaplan had op dat moment al een indrukwekkende verzameling schilderijen van de school van Rembrandt en zijn tijdgenoten aangelegd. Hij had niet alleen de grootste privécollectie Rembrandts in de wereld, maar was ook eigenaar van stukken van zijn leermeester Pieter Lastman en van schilders die bij Rembrandt in de leer waren geweest, zoals Ferdinand Bol, Gerrit Dou, Govaert Flinck, Samuel van Hoogstraten en Arent de Gelder. Ook andere zeventiende-eeuwse schilders zijn vertegenwoordigd, zoals Jan Steen, Gabriel Metsu en Frans van Mieris.

Maar Carel Fabritius ontbrak nog. Fabritius, de tovenaarsleerling die misschien zijn leermeester zou overtreffen, als hij niet op 32-jarige leeftijd was omgekomen bij een grote buskruitexplosie in Delft. “Dit schilderij was de *missing link* in de collectie. Er was er één in privébezit en dat was de allermooiste.”

Kaplan wist de eigenaar over te halen het werk te verkopen, met een ijzersterk argument. “Het is geen Rembrandt meer, maar ik betaal er de prijs voor van een echte Rembrandt. Toen ging de eigenaar akkoord.”

Leidse fijnschilders

Thomas S. Kaplan is rijk geworden door The Electrum Group LLC, een in New York City gevestigd investeringsbedrijf in onder andere zilver en goud. Hij begon op zijn veertigste te verzamelen. Samen met zijn vrouw, Daphne Recanati, startte hij in 2003 *The Leiden Collection*. Momenteel omvat de verzameling ongeveer 250 schilderijen en tekeningen. Het is een van de grootste en belangrijkste verzamelingen van 17de-eeuwse Nederlandse schilderijen in particuliere handen.

De collectie is genoemd naar Rembrandts geboortestad en richt zich op de werken van Rembrandt en zijn volgelingen. Daarnaast heeft Kaplan schilderijen van de Leidse fijnschilders. In *The Leiden Collection* bevindt zich ook een schilderij van Johannes Vermeer, dat is vanaf vrijdag te zien op de grote Vermeertentoonstelling in het Rijksmuseum.

Kaplan, in driedelig pak met zijn onderscheiding van Officier in de Orde van Oranje-Nassau op zijn revers, zegt dat het altijd bijzonder is om weer in Amsterdam te zijn. “Toen ik 10 jaar was heb ik expliciet aan mijn ouders gevraagd of we naar Amsterdam op vakantie konden gaan. Op de vraag waarom, zei ik: omdat Rembrandt daar woonde.”

Wit doek met een streep

Zijn fascinatie voor Rembrandt gaat weer een paar jaar terug, toen Kaplan met zijn moeder een bezoek bracht aan het Metropolitan Museum of Art in New York. “Ik weet niet meer welk schilderij ik het eerst zag, maar ik weet dat ik mijn moeder aanspoorde om bijna elke week weer naar het museum te gaan.”

“Mijn moeder wilde mijn horizon een beetje verbreden en nam me mee naar het Museum of Modern Art. Ik weet nog dat ik afwijzend reageerde op een groot wit doek met een streep erop. Ik stond met mijn armen over elkaar en zei: ‘Neem me weer mee naar de *Wembwandt*.’”

De kleine Thomas miste beide voortanden, vandaar die uitspraak. “Toen ik terug was in de Met, weet ik nog dat ik zeer onder de indruk was van het schilderij *Aristoteles bij de buste van Homerus*. “Ik was getraumatiseerd door moderne kunst en toen teruggebracht naar de baarmoeder waar ik thuishoorde: Rembrandt en de zeventiende eeuw.”

Mona Lisa

Een echte favoriet heeft hij niet, maar Kaplan wordt wel lyrisch bij Rembrandts schilderij *Minerva in haar studeervertrek*. “Het ontnemt je de adem. Ongelooflijk dat dit werk niet in een museum staat. Het maakt immers deel uit van een reeks schilderijen die nu hangen in het Prado, het Metropolitan, de National Gallery en de Hermitage. Deze *Minerva* is het equivalent van onze *Mona Lisa*, alleen vind ik *Minerva* veel mooier dan de *Mona Lisa*. Dit is fantastisch want hier zie je Rembrandt doen waar hij het meest van hield: geschiedenis schilderen. Toen ik het voor het eerst zag, kon ik gewoon niet geloven dat dit werk nog steeds in particuliere handen was.”

Kaplan benadrukt dat hij graag een collectie wilde opbouwen, maar nooit met het oog op het ophangen van de schilderijen in zijn huis. In plaats daarvan wilde hij ze delen met een breder publiek. “Mijn vrouw Daphne en ik hadden het idee om deze werken uit particuliere collecties te halen en ze terug te brengen naar het publieke domein. Het is in wezen een uitleenbibliotheek voor Oude Meesters.” Musea kunnen een verzoek indienen om een bepaald werk te lenen en dan lenen wij het gewoon uit. Tot nu toe heeft The Leiden Collection aan meer dan tachtig musea over de hele wereld bruiklenen verstrekt.”

Rembrandt & tijdgenoten, historiestukken uit The Leiden Collection, t/m 27 augustus in de Hermitage Amsterdam

Rembrandt: Minerva in haar studeervertrek (1635) uit The Leiden Collection. BEELD EVA BLOEM

Het Parool	February 6, 2023	Kees Keijer
Hermitage exhibits 17th-century art from the collection of this American billionaire.		
<p data-bbox="201 386 1357 527"><i>During the past twenty years, the American billionaire, Thomas Kaplan, purchased one Rembrandt after the other, plus works from students and contemporaries. Part of his The Leiden Collection is not on display in the Hermitage. "I have been traumatized by modern art."</i></p> <p data-bbox="201 562 1390 703">"If I look at this painting too long, I start to cry. The way in which the painter conveys emotion in that painting is simply sublime." Thomas Kaplan (60) stand before a large canvas from his extensive 17th-century paintings. A painting by Carel Fabritius, perhaps the best student Rembrandt ever had.</p> <p data-bbox="201 739 1390 848">The painting depicts the story of Hagar and the angel. A biblical story about Hagar, who is in danger of losing her son in a bone-dry desert. While the mother cries and prays, a redeeming angel appears.</p> <p data-bbox="201 884 1414 1131">The painting is one of his two Holy Grails, says Kaplan. "Only thirteen paintings by him were kept. One of them is owned by the Count of Schönborn-Buchheim in Salzburg. For hundreds of years, people thought this was a painting by Rembrandt. But when the painting was cleaned, Rembrandt's signature disappeared and that of Fabritius appeared." By the way, the other Holy Grail is <i>Bust of a bearded old man</i>, the smallest Rembrandt in the world, a little bigger than a credit card. Kaplan likely paid the highest price per square centimeter for a painting ever.</p> <p data-bbox="201 1167 1398 1386">At that time, Kaplan already had started an impressive collection of paintings of the school of Rembrandt and his contemporaries. Not only did he have the largest private collection of Rembrandts in the world, but he was also the owner of works by his mentor, Pieter Lastman and of painters who studied under Rembrandt, such as Ferdinand Bol, Gerrit Dou, Govaert Flinck, Samuel van Hoogstraten and Arent de Gelder. Other 17th-century painters as represented as well, such as Jan Steen, Gabriel Metsu and Frans van Mieris.</p> <p data-bbox="201 1421 1419 1562">But Carel Fabritius was still missing. Fabritius, the sorcerer's apprentice who would perhaps exceed his mentor, had he not died at 32 due to a big gunpowder explosion in Delft. "This painting was the missing link in the collection. One was owned by a private individual and that was the most beautiful one."</p> <p data-bbox="201 1598 1414 1669">Kaplan was able to convince the owner to sell the piece, with a solid argument. "It is no longer a Rembrandt, but I will pay the price of a real Rembrandt. Then the owner agreed."</p> <p data-bbox="201 1705 477 1738">Leiden fine painters</p> <p data-bbox="201 1774 1409 1879">Thomas S. Kaplan became rich because of The Electrum Group LLC, an investment company located in New York in, among other things, silver and gold. He started to collect at age 40. Together with his wife, Daphne Recanati, he started <i>The Leiden Collection</i> in 2003. Currently,</p>		

the collection consists of around 250 paintings and drawings. It is one of the largest and most important collections of the 17th-century Dutch paintings held by a private individual.

The collection is named after Rembrandt's city of birth and focuses on the works of Rembrandt and his followers. In addition, Kaplan owns paintings of the Leiden fine painters. *The Leiden Collection* also contains a painting by Johannes Vermeer; this can be viewed from Friday at the big Vermeer exhibit in the Rijksmuseum.

Kaplan, in a three-piece suit with his distinction of Officer in the Order of Orange-Nassau on his lapels, always says that it is special to be back in Amsterdam. "When I was 10 years old, I explicitly asked my parents if we could go on vacation to Amsterdam. To the question why, I said: because Rembrandt lived there."

White canvas with a stripe

His fascination for Rembrandt goes back a few years, when Kaplan and his mother visited the Metropolitan Museum of Art in New York. "I do not remember which painting I saw first, but I know I encouraged my mother to go back to the museum almost every week."

"My mother wished to broaden my horizon a little and took me to the Museum of Modern Art. I remember that I reacted dismissively to a large white canvas with a stripe on it. I stood with folded arms and said: "Take me back to the *Wembwandt*."

Little Thomas was missing his two front teeth, thus that pronunciation. "When I was back in the Met, I remember that I was very impressed with the painting *Aristotle with a Bust of Homer*. "I was traumatized by modern art and then was taken back to the womb where I belonged: Rembrandt and the seventeenth century."

Mona Lisa

He does not have a real favorite, but Kaplan waxes lyrical on Rembrandt's painting *Minerva in her study*. "It takes your breath away. Unbelievable that this work is not displayed in a museum. After all, it is part of a series of paintings that are currently hanging in the Prado, the Metropolitan, the National Gallery and the Hermitage. This Minerva is the equivalent of our *Mona Lisa*, but I believe Minerva is much more beautiful than the *Mona Lisa*. This is fantastic as here you see Rembrandt do what he loved most: painting history. When I saw it for the first time, I simply could not believe that this piece was still in private hands.

Kaplan emphasizes that he wanted to build a collection, but never with a view to hanging the paintings in his home. Instead, he wanted to share them with a broader public. "My wife Daphne and I had the idea to get these pieces from private collections and to bring them back to the public domain. It is in essence a library of the Old Masters." Museums can submit a request to borrow a certain piece and then we simply loan it out. Until now, The Leiden Collection has provided loans to more than eighty museums.

Rembrandt & contemporaries: history paintings from The Leiden Collection, through August 27 in the Hermitage Amsterdam